

14 ADJUVANTE DEO!
EXERCITIUM ACADEMICUM,
SUPER

בְּקָדִים

I. E.

PASTORIBUS,
SEU RE PASTORITIA VETERUM,
Ex occasione Gen. 47. v. 3, 4.

Quod

Ex Consensu F.A.C. PHILOSOPHICÆ,
Sub Moderamine,

VIRI ADM. REVERENDI ET CELEBERRIMI
Dn. M. ISAACI
p 35 L e m a n n /
L.L. Orientalium PROFESSORIS Ord.
Præceptoris & Promotoris sui æta-
tem colendi.

In Regia ad Auram Academia-
modeste exhibet

LAURENTIUS WALL, J.F.
Aboënsis.

Ad diem 13. Maii, MDCCIII.

Exc. Jo. WALL.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Fido Viro;

In CHRISTO PATRI

DN. JOHANNI
GEZELIO,

DOCTORI, EPISCOPO, PRO CANCELLARIO

Consumatissimo, Eminentissimo,

Magnificentissimo,

Confistorii Eccles. PRÆSIDII
Gravissimo,

Scholarum per Dioecesin EPHORO
Adcuratissimo.

Mæcenatibus & Patronis, ut

PACEM ET

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Fido Viro,

DOMINO GRAVISSIMO,

DN. M. JOHANNI
RUNGIO,

Narvæ & Ingræ

SUPERINTENDENTI

Meritissimo,

Consistorii Narv. PRÆSIDI

Amplissimo,

Scholarum per Diœcesin EPHORO

Attentissimo.

maximis ita & Optimis,

MULTAM UITAM!



D Vos, PATRES in
CHRISTO, adfe-
ctanti mihi aditum,
supervenit qvidem
timor & verecun-
dia, quam excitat grandis illa re-
rum Vestrarum gerendarum mo-
les, quam propter nec horam
vacare licet, qua clientum vo-
tis aures præbeat. Quo vero
minus me à proposito derer-
xeri finam, facit summus ille favor,
quo me, intra infimos omnes ho-
mines, gratosissimè semper beare
haud dignati estis. Qua maxima
& per universum orbem celebrata
benignitate fretus, hoc quidquid
sit, sive officii, sive debiti devo-
votissimi, ad pedes vestros depo-
nere ausim. Excipite itaque PA-
TRES has studiorum meorum im-
ma

maturas primitias, hoc gratissimi
animi, pro maximis illis non ita
pridem mihi collatis beneficiis, pi-
gnus, idque tanto devotior & sub-
missior efflagito, quanto magis me
meamque salutem, Vobis com-
mendaram esse, anxiè percupio.
Perpetuum autem meum erit vos-
tum, ut vigeant, vivant & valeant
Rev. VEST. PATERNITATES, diu Regi
& patriæ, du Ecclesiæ, diu Nobil.
Familiis, mihiique & omnibus bo-
nis, in quorum tutelam omnem
operam curam & industriam fina-
gitis, in refugium optimum & cer-
tissimum, qui quoad vixero esse
desidero

REVERENDIS. VEST. DIGNITATUM

Obsequentiissimus servus

L. W.

Adm. Reverendis & Clarissimis, Spectatissimis,

DN. M. ANDREÆ BERGIO,

Ecclesiarum quæ DEO in Töffsala
colliguntur, Präposito & Pastori di-
gnissimo & præprimis gravi.

DN. MICHAELI BRUNNEBOSCHI

Pastori Ecclesiæ DEI in Nykryckia
laudatissimo.

DN. WILHELM PÖHLI

Redituum per Alandiam Qvæstori
æqvissimo, Nutritio Liberalissimo.

DN. JOHANNI UHONIO,

Sacellano in Innisö vigilantissi-
mo.

DN. JOHANNI TOCKLENIO,

Sacellano in Töffsala fidelis-
simo.

EVERGETIS MAGNIS, PATRONIS & PRO

CTORIBUS singularibus, mente
lima & pia

Omnigenam tam anime

RIS

Perquam Reverendis & Doctissimis;

DN. M. DANIELI HAGERT,

Cœtus Sacri, qui DEO in Finström est
collectus, Præposito & Pastori longè
meritissimo & insigniter adcurato.

DN. SALOMONI ALANO;

Pastori Ecclesiæ, quæ DEO in Sund
colligitur, dudum meritissimo.

DN. JOHANNI HÆRS/

Vestigalis maritimi majoris heic
Aboæ præfecto, solertissimo.

DN. JOHANNI STEPHÆBOM/

Sacellano in Finström pio & labo-
riosissimo.

DN. PAULO MANSNERO,

V. D. Comministro in Föglö opti-
mè merito.

MOTORIBUS indubitatissimis, BENEFA-
& veneratione submissa, humili-
colendis,

quam corporis benedictionem!

Micet multoties voluerim, Ve-
stram, Patroni & Ever-
getæ certissimi, magnam
in me benignitatem grata
mente pensare, fateri tamen
debo, me id propter benefi-
ciorum vestrorum cumulum, vires meas
exsuperantem, effectui dare non potuisse.
Verum ne ulterius lateat celebrandus is
in me favor, eum publicè testatum eo, dum
tenuem hunc ingenii fætum, Vobis, Ve-
strisq; Nominibus, do, dedico & offero. Ac-
cipite ergo sereno vulnus levidense hoc munus,
Promotores & Patroni optimi, non equi-
dem ut dignum vestris meritis, sed us-
grati mei animi argumentum, quo Vos
ad ulteriorem mihi declarandam benigni-
tatem excitare submissè velim: quam quo-
ad permiserint vires humilimis officiis
Semper demereri studebo, defectum sup-
plens precibus calidissimis, perperuo vo-
dens,

vens, velit DEUS optimus & Max. Vos
Patroni, Promotores & Benefacto-
res indulgentissimi, semper fessiles &
incolumes servare, in Ecclesiae insigne
enolumentum, Familiarum Fulcrum,
meam servorum promptissimi Promotionem
certissimam, & diu finat illam horam
morari, que tantis Patronis lethales um-
bras inducat. Ego ad cineres sum

PLURIM: REVEREND: SPECTATIS: &
REVEREND: VEST: NOM,

Cultor submissus.

L. W.

VIRUM JOVENEM
 Optimarum Artium Virtutumque Cultorem
 Assiduum, Pereximum
DN. LAURENTIUM WALL,
DE RE PASTORITIA VETERUM,
 Solerter, proprio Marte disputantem, Amicum
 & Conterraneum adamandum:



silicolas inter quod sit Vox Upsilon
 lionis
 exosa, id nosmet Pagina sacra
 docet. *

Sed eamens acceptos Pastores esse supremo
 Aeternoque DEO, dederit hæc pariter.
 Nam Jacob, Moses, David, qui munia obire
 Pastorum sverant, complacuere DEO.
 Pluribus hæc retegis, mi Prestantissime
 WALLI

(Quem studiis sacris invigilare scio)
 Officium veterum, Tua disquisitio præsens,
 Pandit Pastorum, sedulitate proba.
 Gaudeo sincere mihi, sed tibi grator, Et opere
 Ut benè succedant singula cæpta tua!

L. M. q; quamvis occupatis-
 simus, scripsit

* Gen. 46.34.

SIM. TALPO/
 S. S. Th. Prof. Ord. P. G. W.



MEMBRUM PRIMUM.

§. I.



Ostquam 'universum mun-
di Systema condidisset al-
tissimus omnium rerum
Creator, hominem totius
terræ constituit dominum,
curâ quasi & culturâ ejus
ne otia retur, ipsi demandata. Jam rum
ergo homo terram colere incepit, quod
quidem majori fecisset cum amoenitate
absque lapsu si fuisset: quam id post præ-
varicationem à transgesso interdictum Dei
de 'esu arboris veritæ peragi consuevit,
dum in sudore vultus victum quætere o-
portet. Cæterum præter hanc operam,
etiam animum rei PASTORITÆ adjecere
antiquissimi hominum, qua sine nec do-
mum, nec agrum, protuerunt habere com-
modum. Hinc duo antiqua maxime fuisse
vitæ genera, Agriculturam nempe & Pe-
cuariam, magno consensu affirmant Poëtae,

A

an-

annales & monumenta rerum. Et licet jucundus satis fuerit terræ cultus, præstantiorem tamen habuere rem pastoritiam, cum non modo ea attulerit quæ ad victum & amictum fuere necessaria, sed etiam valde accommoda fuerit, in qua artium & disciplinarum potuere deponere rudimenta. Nam cum simplicissima omnium minusve operosa fuerit hæc vivendi ratio, non hominum animos duntaxat æque occupatos tenuit, quin & ultra quam agricultura, verum eos quoque liberiori ductu ad honesta studia, tanquam circus vagus eqvum ad cursum provocavit.

S. 2. Deinde placuit Pastoritia præ agricultura, quia maxima in ea deprehendebatur pietas, tam interna quam externa, quam promovebat otium à DEO concessum. Hinc magis meditationi rerum divinarum vacabant, quā à nobis plerumque nimium per terrenas curas implicatis contingit. Quare illud Tityrus merito considerat Ecl. Virg. 1.

O Melibæe DEUS nobis hæc otia fecit.
Et est equidem palam, pastores ob cultum divinum DEI fuisse familiares, ejusque quasi domesticos, nec alios illis habitos san-

ctio-

Aliores, quemadmodum & semper sub diō
versabantur, tanquam in proprie ore DEI
præsentia. Quare veteres sapientes, cum
vellent arcana pietatis bona pro suo captu
considerare, ea felicitate pastorali adum-
bravere. Hinc quoq; amores & nuptiæ pa-
storales, quæ in Canticō Canticorum & alibi
indicantur. Et quam se commendat, cele-
brata inter pastores antiquos pietas, illos
puta quos DEUS sibi in peculium elegit,
ut sacra testis est pagina.

§. 3. Dehinc propter disciplinam
moralem, vita pastoralis, agricultura fuit
præstantior. Nullus in ea dolus, fuit quip-
pe simplex, sincera, innoxia & vitiorum
immunis, interveniente non modo naturæ
quadam amicitia, sed etiam possessione hæ-
reditaria, quæ animum humanum semper
tenebat erectum. Sane supra urbanam vi-
tam longe extolli meretur, cum in urbi-
bus sit luxuries, ex luxuria proveniat
avaritia, ex avaritia audacia, ex audacia
varia scelera; vita vero rustica & pasto-
ralis iustitiæ & parsimoniae magistra ex-
stitit. Unde seneca. In 'In πολύ' v. 443.

*Non alia magis est libera & vitio earens,
Ritusque melius, vita, que priscos colat,
Quam qua relictis mænibus silvas amat.*

Alia

Alia quoque vitia vitavere pastores, cupiditas
atū vim continentia stiterunt, naturæ leges
sequebantur. Hinc illis animi constantia,
pura conscientia, modesta sapientia & vera
fortitudo fuit. Tales simplices & innocen-
tes pastores fuere in gente Hebræa, quo-
rum vita & mores toti mundo enotuere.
Quanta in Græcorum, Romanorum &
Schytarum pastoribus virtus, vitæ integri-
tas, justitia & simplicitas fuerit, ex autho-
ribus manifestum est.

MEMBRUM SECUNDUM.

§. I.



Ignitas vero rei pastoritiae, præ-
ter quā quæ diximus, facile ex
eo dignoscitur, quod nec Reges
nec heroes honestū illud, inno-
cens & naturæ amicū vitæ genus, dum mo-
do ipfis vacabat, sint aversati, habuit enim
speciem aliquam regiminis politici, quia ut
pastor ad oves, ita fœse habet Rex ad subdi-
tos, qui inde dictus fuit ὁ ποιμὴν τῶν λαῶν.
Sed & opes Regum & nobilium anti-
quis temporibus, præcipue constabant pe-
co-

coribus, hæc prima pecunia, ex his vi-
xere, & tributa solvere, nondum enim
aurum terra fuit exfossum, nec variæ in-
ventæ artes, ex quibus se sustentare po-
tuissent. In hanc rem eleganter loquitus
Ovidius. Lib. 1. Fast. v. 205.

*Frondibus ornabant qua nunc capitolia
gemmae,*

*Pæcebaeque suas ipse senator oves,
Nec pudor in stipula placidam cepisse
quietem,*

Et fænum capiti supposuisse fuit.

Cumque tanti fuerit æstimata vita pasto-
ritia apud veteres, patres familias statim a
teneris liberos suos curis adsuefecere pa-
storibus, ut tyrocinium primum ede-
rent, antequam ad magisterium possent
adscendere; id quod non tantum apud
homines sacros & eorum liberos, sed
etiam apud alios invaluit, unde Homerus Od.
l. 13. v. 222. de Pallade Ulyssi apparente
sic canit:

Αὐδρὶ δέμας ἐικῆς νεῶ ἐπιβώτορι μήλων,
Παναπάλῳ οἴτε ἀνάκτων παιδεσσαζιν.
Fuit scil. Viro corpore similis juveni, pa-
storib[us] ovium, permollii, qualesque regum
filii sunt.

§. 2 Initium Pastorali vitæ primo dedit concessum in animantia dominum, de quo naturali quadam luce potuerunt judicare homines, cum id aperte indiceat timor beluarum, quo hominem veluti dominum suspiciunt & venerantur, ejusque subeunt plagas; & licet feras aliquando reformidet homo, ipsæ tamen jus subjectionis suæ fugâ sæpiissime declarant. Constattebat autem Dominum in eo quod licuerit homini viventia omnia que creavit DEUS, ad usum & commodum suum adhibere. Unde facile colligitur animalium usum variis de causis desideratissimum, etiam rei pastoritiae originem præbuisse, nam omnia quæ ad vitam fuere necessaria ex iis habuerunt, etiam domesticas rebus inserviebant; & experientia in quadrupedibus etiamnum docet, quod ministrent homini in omni genere officiorum: arant enim, & gestant, custodiunt & delectant, vestiunt & alunt: sane absque his hominis vita valde fuisset inops & misera. Et quamvis modus acquirendi animalia sequoribus temporibus constiterit in cessione, donatione & occupatione, facta tamen est omnium primo obviarum pecudum cole-

lectio, quæ quadam arte simplici venatoria peragebatur, qua is, qui pastorem agere decrevit, pecus cuius indiguit & cupidus fuit, sub suam redegit potestatem & mansuete fecit, non equidem vi, ferro & armis, sed arte & blanditiis.

S. 3. Animalia quod attinet, quorum egerunt curam pastores, eorum prima fuere oves, quas tam propter utilitatem quam placiditatem elegere, sunt enim mansuetæ naturæ & ad victimum & amictum comparandum homini aptissimæ. Quare etiam de illis tanquam de præcipuis pecudibus scriptura loquitur Sacra, iisque varia tribuit nomina, quæ juxta seriem Alphabeticam recenset Bochartus *Hier. l. 2. c. 43.* earumque numerum maximum facit: *Ps. 144. 13.* His possunt annumerari capræ, quæ in unum coibant gregem, habentque multa cum ovibus communia: sunt enim bisulcae, gaudenter sebo & adipere, anniculæ coeunt & uterum ferunt quinque mensibus, pariuntque geminos, ruminant & lactis plurimum habent, Hæc & alia cum habuerint cum ovibus convenientia, ideo eas una pastum duxere Coridon & Thrysus, de quo *Virgilius Ecl. 7. v. 2.*

Com.

*Compulerantque greges, Coridon & Tyro
sis in unum,
Tyrſis oves, Coridon distentas latte
capellas.*

Suum vero in Scripturis rara sit mentio,
cum in Republica Judaica infrequentes vel o-
mnia nulli fuerunt, ideo nec Moses suis
meminit, nec Job ullum possedit. Hinc quo-
que Judæi lege divina Deut. 14. 8. subulco-
rum hostes fuere intensissimi, & ab esu caro-
nis suillæ abstinuerunt. Quare & prodigus
ille filius, cum Judæa suibus cateret, ad
peregrinos decessit porculandum Luc. 15.
Etsi vero sus non sint inventi apud Judæos
tamen ut urbs Gadara, quæ civitas græ-
ca fuit Mat 8. ita iisdem non caruerunt
antiquissimi mortalium. Testatur id Eu-
mæus homeri Od. lib. 14. qui 12 dicitur
habuisse haras, quarum singulæ 50 foetas
clauderent. Græci itaque hoc pecus mula-
tum amabant, quamvis non in alium u-
sum, quam pinguedinis maxime gratia in-
esum etiam nutritum videatur: quare sus in
fabulis Locmanni cum agno urbem petens
sese distorquebat, hoc cur faiceret ab a-
gno, quæsicus respondit: Agnum propter
lanam, capram propter lac quæri scio, at
ego miser, quæ neque lanam neque lac
ba-

babo, cum in urbem venero, haud dubie
mittar in lanienam. Bochartus l. 2. c. 57.

§. 4. Deinde animalium majorum
& jumentorum cura delectati sunt Pasto-
res antiqui, inter quæ familiam ducie-
bos, Ebr. חנוך h. e. mugiens, Job. 6: v. 5.
& magnific ob suam mansuetudinem &
ingens robur, quippe qui usui domestico
maxime inservit, & labores suffert hoc ju-
mentum, juxta Poetam Ovid. met.
*Innocuum simplex, natum tolerare la-
bores.*

Sane tanti fuit æstimatum hoc animal,
ut rem oeconomicam, sine uxore & bo-
ve aratore non posse consistere dixerint:
Col. de. R. R. Sed nec minoris utilitatis
censebatur *Afinus*, cum sit magni roboris,
& olim non tantū onera vel plebejos quo-
cunq; verum etiā nobilissimos, & sane ipsum
Salvatorem *Marib* 21. 7. gestabat. Animal
quoque fuit longævum, & ad varios usus ac
labores utile, pavilse illud legitur *Anas Gen.*
36. 24. *Et Kis. l. Sam. 9 v. 3.* Cui non inferior
fuit *Eqvus*, nobile illud animal & animosū,
ab Imperatoribus Ægyptiis, Assyriis & Persis
valde usitatum, quare etiam ad Regem Sa-
lomonem ex Ægypto ductos fuisse equos, le-
ges l. *Reg. 10. 28.* His adjungi possunt *Cameli*,

quos Patriarcharum nonnulli & Media-
nitæ innumeros habuerunt, *Jud. 6. 5.*
ob summam quam ex iis reportarunt uici-
litem, adhibiti enim ad gestandum merces,
cibos & quidquid ad rem domesticam per-
tinebat: fuere quoque in bello usitati, ut ex
Scriptura, *1. Sam. 30. 7.* videre est. Interdum
etiam equis præferebantur, cum fuerint
his velociores, terribiores magnitudine
& strenuiores, & apti ad similitudinem diutius tol-
erandam. Denique inter possessiones pasto-
rum reperiebantur *muli*, de quorum na-
talibus hic dicere supersedemus, id solum
memorantes, quod non tantum ut reliqua
supernominata animalia agrestem, sed &
solenniorem in cursibus publicis præstite-
rint usum, hos primū invenisse existimant
Ananem, cum Asinos patris sui pasceret
Gen. 36. v. 24. quam tamen sententiam
multis diluere studet Bochartus *l. 2. c. 21.*

MEMBRUM TERTIUM.

§. I.

 **A** Omnia & exempla Pastorum si
requisieris, obveniunt quam
plurima, quæ ex Scriptura &
aliis auctoribus adducere ani-
musest. Ecquid Abel, Noach, Abrahamus,

Le-

Lothus, Isaacus & Jacob aliud fuere quā' pastores? id ipsū indicant filii Iacobī, dū à Pharaone de vita genere interrogati, respondent: *Pastores ovium sumus, & nos, & patres nostri, ad peregrinandum in terra tua venimus, quoniam non est herba gregi servorum tuorum in Canaan.* Gen. 47. 3. 4. Pastores quoque fuere Reges, ut Amasa, Mela Rex Moab, item David & Job, quem principali fuisse dignatione multi credunt; Neque alii fuerunt Anchises, Æneas, Paris, Augeas & Aristæus Arcadiæ reges. Præter hos integri populi, ut Schytæ rei pastoritiae operam dedere, de quibus Justinus Hist. l. 2. c. 2. *Homines inquit sunt, qui nec agrum exercent, nec domum habent, sed armenta & pecora semper pascentes, per incultas solitudines errare solent.* Quibus similes fuere Arabes, Tartari & Nomades, qui vagi semper armenta sequuti leguntur, uxores, liberos & mapalia plaustris secum portantes, cum mansione stabili caruerint.

§. 2. Nomine honorario dicti sunt pastores, in singulari רְאַנְןָ וְפָשֵׁנָ от паскendo, quod oves pastū duxerint. Dicitur & כּוֹקֵד pastor: ut a. Reg. 3. v. 4. ubi Mela Rex Moabitarum vocatur כּוֹקֵד hoc est Dominus.

minus vel princeps pecorum, qui quoque solvebat Regi Israelis centum mille agnos, & centum mille arietes cum lana. De Amoso quoque dicitur c. i. quod fuerit בֶּן־קָדוֹם id est *inter Pastores*, qui fuerunt Domini pecorum. Chaldæis dicitur Pastor פָּרָנֵס quod *rectorem* vel gubernatorem designat. Hinc principes Orientis appellati sunt Pharnabazus, Tissaphernes & Olophernes. Hinc etiam monti Parnasso juxta quasdam inditum nomen, quod ibi gregem paverint pastores ob fœcunditatem loci, fuit enim gramen ibi odoratum, candidum, jumentisq; gratum, sive viride, sive in fœnum lecatum. Græcis vocatur Pastor ποιμὴν & νομεὺς, latine per periphrasis dux, rector, custos gregis & magister pecoris. Germani pastorem ein *Hirt* & Sveci en *Herde* item *Wallheerde* vocant, à saltu vel nemore pascuis accommodo.

MEMBRUM QVARTUM.

§. I.

 Isce præmissis, pergimus ad videndum Pastorum ordines, qui varii fuerunt. Erant enim quidam gregum domini, quidam servi & mercenarii, qui alienos greges

ges pascebant, quemadmodum apud Homerum *Iliad.* 11. senex legitur, qui trecentos sibi delegit μισθοὺς propter gregum multitudinem. De mercenariis etiam loquitur Salvator *Joh.* 10. 12. quales in Bucolicis fuere *Menalca, Tityrus, Egon, Dametas, Melibæus, Daphnis, Thyrsis & Coridon.* Horum vero alii fuere primarii alii secundarii: Sic Pharaon plures habuit principes gregis *Gen. 47. 6.* Ita etiam David, nam boum alii in campis Saron, alii in vallibus pascebantur, his Saphatus, illis Sitraeus præterat. Camelos Obil duixerat pastum, Asinos Jechdias, oves & capras Jazizus i. *Par. 27. 29. 30. 31.* Doegum vero tam armentis, quam gregibus præfecit Saul i. *Sam. 21. v. 8.* Sub Nino Rege Simma erat ἡρόεστος τῶν Βασιλικῶν κτήνων pecoris regii præfetus, & Samo Molosorum regis Neoptolemi greges & armenta administrabat, vid. *Bochartus lib. 2. c. 44. pag. 444.*

S. 2. Mercenariorum supremus dietus fuit ἀρχιποίμην vel magister pecoris, ad quem omnia animantia pertinebant, qualis fuit Phorbas quem Lajus Thebarum Rex pastoribus suis præfecit, de quo

Se-

Seneca Od. eit, q. v. 815. ~~ora sua~~

Regios pavit greges

Minor sub illo turba pastorum fuit.

& post pauca:

Arbitria sub illo regis fuerant gregia.
v. 838.

Differebant vero tantum à magistro mer-
cenarii servi, quantum ab hypopidasculo
discipuli, id quod etiam vult Bochartus
Hier. lib. 2. c. 44. his ex Calphurnio pe-
titis versibus

*Forte Mycon senior, Chantusque Myconie
alumnus,*

*Torrentem patula vitabant arbore solem,
Cum juvens senior precepta daturus
Alumno,*

*Talis verba refert eremulis eiusdem
labris.*

Ebraicis dictis fuit Pastorum summus
אָבִיר הַרוּעָה, infimus vero **כֶּרֶל** qui
magistro suo servire & obedire debuit.

§. 3. Deinde repieres Pastores quo-
que fuisse, & publicos & privatos, quorum hi
plerumque proprios aut unius certi Do-
mini pavere greges, illi vero aliorum pe-
cora & quidem multorum curarunt,
quemadmodum inter nos quoque saepius
usu venit, cum pascua vel sint publica (quaer-
sue-

sueticè almenningar) vel privata, in quibus alienas pecudes pascere non licet. Pe-
cuarii tales apud Romanos fuere permulti,
qui tam pecora quam pascua à populo
lucri gratia redemere, pro illis vestigia-
lia solventes. Mos hic adhuc in Anglia
servatur, ubi ejusmodi pastores à præfe-
ctis regionum constituantur, qui pecua-
rias, germ: scheffereien instituunt; his pe-
cudes certis conditionibus traduntur, &
dum opus est iterum repetuntur.

MEMBRUM QVINTUM.

§. I.

Expositis sic diversis Pastorum ordinibus, nunc eorum officia adjungere volumus, quæ tam circa gregis conservationem, quam usum ex eo capiendum, præstare debuerunt. Circa gregis conservationem observanda fuit primò ejus pastio, quam artem satis edociti sunt veteres, adeo ut gramen cuilibet accommodum elegerint, sane maiorem curam impenderunt blandimentis & voluptati- bus pecorum, quam sui ipsorum, quam pascendi artem eriam DEUS exprimit
Ez. 40. 11. & Virgilius illo:

*Pastorem Tityre pingues
Pasere oportet oves.*

Peeoribus vero in graminosa pascua de-
ductis, etiam ad aquam tranquillam &
fontium scaturiginem lente cogere, è re-
fuit juxta illud Poetæ

Et potum pastas age Tityre.

Hoc idem insinuate vult DEUS, dum ad
scaturiginem aquarum *Ez. 49. 10.* & fon-
tes vivos nos ducere pollicetur.

§. 2. Deinde *defensio gregis pasto-*
ribus cordi esse debuit, quam ut eo me-
lius promoverent, inter pascendum ar-
mati incesserant ut si forte cum prædo-
nibus & feris esset pugnandum inermes
non starent. Gregem quoque accuratè
inspexerunt, nec è conspectu decedere eum
passi sunt, ne] quid ex eo periret & ab-
riperetur. Si quæ vero oves vel pecu-
des, forte vel à ferarum accusu fuerint di-
spulsæ, eas inquirere & reducere obliga-
*bantur, unde illa per Prophetam *Jer. 23. 1,**
à DEO facta increpatio: Vos oves meas
dissipatis, & dispellitis, nec eas visitatis,
*& illud Homeri *Iliad. π. 354.**

*Ποιμένος ἀφραδίησι δίετμαγεν
Pastoris stultitia dispersæ sunt.*

Fures quoque abigere debuere, ne ab illis tollerentur pecudes, nec ipsis eas furto abripere lievit, id quod exprobat apud Virgilium Menalcas Damætæ Ecl. 3.

Quid Domini facient, audient cum talia fures?

Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum Excipere insidiis, multum larrance lycisca? Et cum clamarem: quo nunc se proripiſ ille?

Tityre coge pecus: tu post carecta latebas. Ut vero facilius possent commissas suæ fideli oves conservare & agnoscere pastores, singulis notas & characteres inurebant: quod indicat Virgilius illo lib. 1. Georg. Aut pecori signum, aut numeros impressio acervis.

Characteres has impresserunt vel cruribus & auribus, vel circa lumbos. Etiam certe pecoribus imposuere nomina, quibus à pastore vocati eum cognoverunt. Tempus vero signationis hujus, vel in Januario perfecta, vel in Aprili, cum eo mense locis calidioribus condeantur, referente Bocharto l. 2. c. 44.

S. 3. Præterea cum pecora variis plerumque obnoxia sint morbis, etiam pastorem medicum agere decuit, monente

id Salomone Prov. 27. 23. cognoscendo eoo
gnosces facies gregis tuis pone cor tuum
ad greges. ad quod alludit DEUS apud Pro-
phetam Ezech. 34. v. 4. dum fratres obli-
gare & debiles roborare jubet. Huic
rei non parum operati veteres, qui non
tantum re ita postulante animalia ægri-
tudine adfecta, pristinæ restituere sanitati
connixi sunt, sed & multos de eorum
medicina conscripsere libros, quorum non-
nulli hodiendum nostris teruntur manibus.
Sed & circa partum, pastorum requireba-
tur præsentia, ut foeturam conservare
possent, qua in re summa rei pecuariæ
consistebat, & fundamentum complemen-
torum stabulorum. Hanc curam Bochar-
eus ex Calphurnio pastoribus injunctam
monet libr. 2. c. 44.

*Te quoque non pudeat, cum serus ovilia
vises,*

*Si qua jacebit ovis, partu resoluta recenti,
Hanc bumeris porcare suis, natosque
repente*

*Ferre finu tremulos & nondum stare pa-
ratos.*

Sane non secus serviebant prægnantibus
ovibus veteres, ac si puerperis. Sciebant
quoque, quænam pecora rejicerent, quæ-
nam

nam castrarent, & quænam alimentis devinarent, ut hæc eorum industria misrum in modum sese propagarint. Hujus artis puta rectè conservandi pecoris, nec expers fuit Patriarcha Jacob, etiam si DEUM quoque habuerit συνεργάτα & sibi benedicentem Gen. 31. Tandem si vita periculo expositum gregem, sua vita liberare posset pastor, id ipsum facere debuit, exemplo Davidis qui ovem è fauibus leonis & ursi vix Ephebus eripuit.

§. 4. Circa usum vero & fructum ex pecoribus capiendum, officium pastoris fuit primum mulier, qui mos diu invaluit & hodiernum usu confirmatus est, quo ubera premuntur vaccarum, ovium & caprarum, & lac exprimitur, id quod fiebat bis aut ter de die, juxta illud Poetæ: Lib. 3. Georg.

Quod surgente die mulgere horisque diurnis.

Lacte hoc vicitarunt pastores, proprium enim eorum fuit bonum, nam quis pascit gregē & de lacte gregis non edit? 1. Cor. 9. 7. Valde quoque commendatum fuit in Scripturis lac ovinum & caprinum, nec minus aliis scriptoribus; hinc Salomo Prov. 27. v. 27. Sufficere lac caprinum in cibis

seruum & cibum esse domus. Et cum ma-
xime lacte dilectati sunt pastores, facientes
ex eo eduliu*m*, lactari*s* dicti sunt, non au-
tem vescebantur lacte puro semper, sed
interdum etiam aqua mixto & acido,
nobis lōpen mōs/ de hoc gloriatur Cori-
don apud Virgilium Ecl. 2.

*Lac mibi non estate norum, nec frigore
defit.*

Etiam ex lacte butyrum confectum, quod
lac in vase tamdiu agitatum, donec pini-
gue separatum fuit, dabat. Et siebat
quidem ex lacte bubulo, teste Plinio, plu-
rimum, ex ovino autem pinguisimum.
Hoc eduliu*m* s̄apissimè à Sanctis homi-
nibus in Scriptura, invitatis ad convivio-
um oblatum, ut ex Gen. 18. v. 8. Jud. 5. 25.
& aliis facile patet. Sed nec casei ex-
pertes fuere pastores antiqui, quem etiam ex
lacte compressere, sunt enim ejus tres sub-
stantiæ, ή ὄργωδης unde serum, ή τυρώδης
unde caseus, & ή λιπαρὴ unde butyrum est.
Hinc Tityrus Ecl. 1. rogans Meliboeum se-
cum pernoctare, promittit ei præbere co-
piam laetis pressi & mitia poma.

S. 5. Alterum, circa usum peco-
rum, pastoris officium fuit Tonsura, qua
ovium lanas cultro vel alio instrumento
fer-

ferreo tondebant. Et sane apud veteres tanta lanitii fuit cura, ut etiam oves texerint pellibus ne confunderetur lana, vel dumis adhaereret. Tonsuram per manus & evulsionem lanæ peractam esse asserit *Varro R.R. l. 7. c. 6.* & *Plinius l. 8. e. 6.* Hebræa vox  talis evulsionem non semper innuit, etiamsi dicatur *Job. 1. 20.* eum capitis capillos evulsisse, qui mos evellendi crines in moerore obtinuit, quare autem tonsuram per evulsionem factam esse statuamus, causa nulla est, cum etiam verbum illud *ferro secare* significet. Et licet in moerore pili capitis sint evulsi, ut de Priamo habet *Homerus Iliad x.* graviter ferente, quod cum Achille dimicatum ibat; tamen videre est apud eundem authorem, etiam in luctu crines detondisse veteres, ita enim habet *Odyss. 10. 46.*

Δάναις θεματικέον Δαράοι, νέποτο τοῦ Χάιστας,

Lacrymas calidas fundebant Danaï, tonsorūque crines. Contigit vero hæ tonsura ovium, & aliorum pilis gaudientium pecorum, bis quolibet anno, & quidem statim temporibus, dum lana maxime abundabat. Quam solennes fuesint tonsionis dies Ebraicis, vel exinde ap-

paret, quod tum convivas advocarint, & sautè epulati sint, fuit enim hæc illis πολυμῆλοις altera messis: quare & Davidis servi ad Nabalem tonsionis tempore missi, dicunt se festo hilari venisse & die bono
 1. Sam. 25. 8. Forma vero tonsionis in eo consistebat, ut ovibus pedes vincitis cul-
 trum admooverent, lanamque secarent,
 in varios usus; unde locus, in quo ton-
 sura peracta, dictus בֵּית עֲקָר הַרְעִם
 domus ligationis pastorum 2. Reg. 10. 12.

MEMBRUM SEXTUM.

§. I.

Munia & officia pastorum cum jam dedimus exposita, su-
 perest gregis custodia, ejus-
 que vices discutienda, quæ
 aptè respectu cujusque naturæ loci & tem-
 poris, constituta erat. Pecudes enim in
 certas classes distinxerunt, cuiq; verò classi
 suus fuit dux, qui eam regeret. Cum
 jam pastum eas ducerent, soli naturam &
 anni tempus observarunt, quando videli-
 cet una, & quando varia pasta opus
 esset, ea enim ἀτοπος esse debuit.
 Nec fuere ignari, quomodo pascerent
 græ-

greges ante & post meridiem, quomodo
 & quando appellendi ad aquam, quando
 & quomodo in caulam, in quo utendum
 pedo, in quo sola voce. Sane omni
 ratione gregis commodum quæsiverunt,
 cum enim solum pecus posiderent, nihil
 illis prius ea curâ, nihil antiquius fuit,
 quam ut in eo conservando se occuparent.
 Custodiæ vero vices duæ fuere, una die,
 altera nocte, postquam enim dies ad ves-
 speram vergebant, custodivete greges per
 totam fere noctem vigilantes, quod
 ἀγριουλῆτῶν propriè est. Talem custodiā
 egerunt Pastores Bethlehemitici, quibus ap-
 parebat angelus Domini *Luc. 2. v 8* cum
 ἀγριευλῆταις erant καὶ Φυλάσσοντες
 Φυλακὰς τῆς πυκτὸς ἐπὶ τὴν πόμηνην
 αὐτῶν. Hæc cura etiam fuit Jacobi, cum
 Labanis greges pasceret, de cuius gravi-
 tate queritur *Gen. 31. 40.* dicendo: Die
 noctisque æstu urebar ἅ gelu, fugiebat
 que somnus ab oculis meis. Ubi licet
 tantam in officio pastorali præstiterit di-
 ligentiam, fuit tamen tam magnæ impieta-
 tis Laban, ut reposceret si quæ oves essent ab-
 ceptæ & discepitæ, quas lege *DEI Exod. 22. 12.*
 restituere non debuit. Habuerunt qui
 dem

dem circa hanc legem suas exceptiones
Hebræi, quod nempe pastor debuerit
reddere illam ovem, quam unus suste-
nit lupus, nec non si potuisset eam libe-
rare, vel baculo vel vicinorum implo-
tato auxilio; hoc quomodo cunque fuerit,
fecit tamen in eo iniquè Laban, quod
repoposcerit illam pecudem, quam scivit
citra culpam Jacobi ipso invito, & qui-
dem nocturnis temporibus abreptam esse.

§. 2. Tempus verò anni quod at-
tinget, quo Custodiæ gregum maximè
intendebant, non fuit solstitium hyemale,
cum enim pecudes commode per noctes
diesque sub dio degere & versari non
potuerunt, sed caulis inclusæ latuere: Et
veluti mensis ille hyemalis gravis accidit
hominibus, ita etiam ovibus. Licet enim
ovis sit animal maximè vestitum, tamen
frigoris est impatientissimum, quare illis
magna cura prospici volunt omnes, qui de
illis scripsere, ne molle illud pecus frigore
lædatur & sic pereat. Postquam vero
sol gelicidia derraxit, & progerminare
cœperunt campi, è stabulis quibus inclu-
sa detinebantur emitti debuerunt omnia
pecora, quod itidem monet Bochartus
Hier., c. 47. ex præcepto Galphurnii:

Vere novo, cum jam tinnire volucres
Incipiunt, nidosque reversa lucabit ha-
rundo:

Protinus hyberno pecus omne movebis ovili.
Hoc etiam adstruit Virgilius Lib. 3. Georg.
- - - Stabulis edico in mollibus berbam
Carpere oves, dum mox frondosa reducitur
aetas.

MEMBRUM SEPTIMUM.

§. I.



Am ad lustranda pastorum
vasa Ut en filia vocor, Sal-
vatori per τὰ σκέυη apud
Evangelistam designata. Ad
illa pertinebant primò vēstes, quas ex
pellibus animalium habuerunt, & iis qui-
dem illaboratis, lana & pilis extorsum ver-
sis. Hanc pellēm corpori ita applicarunt,
ut priorib[us] pedibus in collo ligatis, ter-
gū & humeros velaret, sic enim de Alexan-
dro refert Homerus Ibid 3 v. 17.

Παρδαλένη ἔμοισιν ἔχων

Pellēm paneberēnam in humeris habens.
Sicut etiam DEUS primos nostros pa-
rentes, quos nudos reperiebat, pellibus
induebat Gen. 3. v. 21. De his vēstibus

D

præ-

principiū ex pelle ovina & caprina con-
fectis, non raro apud Scriptores legitur:
Hinc etiam Apostolus Ebr. 11. 37. refere
quosdā fidelium incessisse ἐν μηλωταῖς, ἐν
ἀγροῖς δέρμασιν. Appellatum est quo-
que hoc genus vestimenti διόδεξα vel
σισύπα, quo indutos fuisse pastores con-
stat. Nobis vocatur *Pelliar*, & magni-
stimator, non tantum ruri, sed & in
aulis, cum faciat maximè ad con-
servandum corpori in locis frigidioribus
& in bello, calorem & sanitatem.

§. 2. Præter has, etiam vestes ex
lana & pilis variorum animantium ha-
buere pastores, quæ vocabantur lanae,
tunicæ, sagula & gausapinæ. Et fuere
hæ vel *asperiores*, ut saccus Ebræorum,
vel magis molles & delicatae pro cuiusque
conditione. Habitus vero pastorum vul-
garium idem ferè mansit, nam pelles,
vel saga & cucullos ferebant, quamvis
diversæ formæ vestes habuerint sæpè,
quæ fuere vel *promissiores*, adeo ut to-
tum corpus tegerent, quas tamen cum
opus esset cingulo attollebant, vel in
umeros rejiciebant, ut expeditiores essent
ad subeundos labores; vel etiam *breviores*,
qua-

quales fuere, galeri, subligacula, item tibialia & calceamenta, de quibus fusè Homerus *Odyss.* 14, ubi de Eumèsi & aliorum pastorum indumentis agit.

§. 3. Inter reliqua utensilia pastorum, primum fuit *pera* Hebr. טְרוּלָה de qua 1. Sam. 17. 40. Græcis θυλάκιον vel συλλογὴ, in hac colligebant & conservabant viaticum, medicamenta, & quæ alia ad vitæ sustentationem & defensionem fuere necessaria: Deinde γρῦπη multrale, cuius meminuit Job. 6. 21. 24. & græcè Γαυλὸν appellatur, quod lac excipiebat, & erat fastum in formam Cymbii. Habuerunt & alia domestica utensilia pastores, cùjusmodi juxta Bochartum Hier. σκαφίς, πέλλι, κύμβιον, καρχήσιον, κισσύβιον. Inter pocula vero præcipue fuere cornua, nam aliis plerumque carueret.

§. 4. Porro instrumentum pastorum defensivum, non tantum fuit pedum sive virga, qua pecora regebant, quo etiam usus legitur David, cum Goliath obviam processurus pedum in manus sumisse dicitur 1. Sam. 17. 40. quod vocatur nomine generali לִבְנָה vel שְׁבֵט 2. Sam. 23. 21.

græcè σχῆπτρον, ut ex Psalmo 23. q. 5. Mich: 7.
D. 14. patet. Sed & alia habuere instru-
menta bellica, nim: tela, fundam, sagittas,
arcus, clavas, quibus necessitate urgente
eminus pugnabant, juxta illud Virgili lib.
3. Georg.

Omnia secum
Armentarius Afer agit, cedumque larem-
que,
Armaque, Amyclaeumque canem, Cressamq;
Pharetram.

Armis his etiam instructum fuisse Da-
videm, cum Goliathum prostravit, le-
gimus, cuius mentio deducit nos in
quorundam fabulas de morte hujus Gi-
gantis. Fingunt enim Goliathum Davide
dicente: *Dabo carnem tuam avibus cæli,*
sustulisse caput, adeò ut ceciderit galea
de capite, quod cum lapis percussit. Nugæ
potius cum galea locum quendam aper-
sum habuerit, quem secundum Sy-
ros domum oculorum appellant; credi-
bilius est, manu non tam Davidis
ipfius quam DEI ita dirigente per hanc
domum oculorum lapidem introisse &
gigantem ferisse, maximè tamen hic emi-
nuit DEI virtus qui hanc fiduciam Da-

vidi inspiravit, direxitque lapidem hunc non minus hic, quam eum quo abimebatur, & tulum quo Achab cecidere.

MEMBRUM OCTAVUM.

§. 3.

IN instrumentorum & uten-
silium cum versamur men-
tione, quibus sua pastores
pecora regebant ducebant-
que, non possum sicco pede præterire re-
censionē, quæ bis de die peragebatur, manè
nimirum & vesperi, tam cum ad pascua
exirent, quam cum inde reverterentur,
quorum respicit Poëta Virg. Eccl. 3.

Bisq; die numerat ambo peq; alter Thad. Maxime verò hoc fieri convevit sub
vesperā, cum è pascuis redirent juxta illud
eiusdem Virgilii Eccl. 6.

Cogere donec oves stabulis, numerumque
referre

Jussit, & invito processit vesper olympos.
inde & Calphurnius:

Quot nostri numerantur Vespri tauri.
Recensionis hujus etiam meminit scriptura
Jer. 33.13. ubi transire oves dicit per manum
numerantis, ncmpe pastoris, quando enim

ovile ingrediebantur, pastor in presen-
tia domini aut villici omnes extremo vir-
gæ tactas numeravit. Hac ratione etiam
numerabantur pecudes illæ, quæ ad de-
cimam perrinebant, de qua re agitur
Lev. 27. 32. nam pastor greges recensens, de-
cimum quodq; virgâ tetigit, in signum, illo
Iud. fore sanctum Domino. De parili re-
censione etiam loquitur *DEUS Ezech. 20. 37.*
dum summam illam vult indicare, quam
populi sui gerit curam, ita ut omnes
suos, tanquam sub pedo pastoris transa-
arent, accurate numeret & recognoscat.

MEMBRUM NONUM.

§. I.

Nec *Musicam* pastorum adeò
missam facere possū, quin eam
paucis exprimam, cum hujus
artis magna apud eos semper
fuerit peritia. Ejus instrumentum pri-
mum fuit *lingua*, quā tam exactè peculiares
sonos potuere proferre, ut etiam pecudes
ex iis pastoribus suis sint adsuetæ. Ha-
buere quoque integras cantiones, quibus
greges in pascua agentes & ex iis in sta-
bula, vñ sunt, & carmina ποευτικὰ

dicitur sunt, quod nonnullis idem esse videatur cum illo apud Prophetam Jer. 9.10. sueū
ticē redditio Gātrop. Alterum fistula con-
stituebat, quam Panis inventum esse vo-
lunt, hac cum certa ratione canerent,
etiam Nymphas oblectabant, cum mul-
tiplicem ediderit sonum. Tertium erat
tibia de qua Lucretius Lib. 5.

Inde minutatim dulces didicere querelas,
Tibis quas fundit, digitis pulsata ca-
nentum.

Et quamvis fistulæ usus frequens fuerit,
maxime tamen etiam tibia delectabantur
Pastores, hinc eam cum fistula conjungit
Theoritus dicens:

*Αὐλεὶ Δαμόιτας, σύρισθε Δάφνις ὁ Βώτης
Tibia canebat Damitas, fistula vero
Daphnis bubulcus.*

Nec non cum tibia obliqua & calamo:
*Ἄδυ σὲ μει μέλισμα κὰτη σύριγγι μελύσω
Κῆν ἀνδῶ λαλέω κῆν δάνακι κῆν πλα-*
γιάνλω.

*Dulce meum carmen est, & cum fistula
modulor, & tibia cano, cumque calamo
& obliqua tibia.*

Virgilius quoque tibiæ meminit Ecl. 1.
Dicat honoratos prædulcis tibia manes.

Sed

Sed præter hæc etiam alia Musices ha-
buere instrumenta ut *citharam*, quæ usus
est David, Hebr. dicitur כָּנָן græcis
zirupæ, & fuit chordis instruclæ, & ple-
stro pulsabatur; nec non *lyram* & cornu
præcipue bubulum, quod instrumentum
extra passionem negotiis sacris quoque
est adhibitum, ut ex *Jos.* 6. v. 5. patet. Ec-
quid multis? ejus etiam hodienum, ut &
buccina & *subæ*, non quidem ex ære, sed
signo fabricatae, viget usus, quorum so-
num mirè seqvuntur pecora.

§. 2. Quantam vero efficaciam ha-
buerit hæc pastorum musica, ex auctoris
bus percipio. Nam præterquam quod
illos ipfos oblectet, pias meditationes ex-
citet, pecora demulceat, & ad obtempe-
randum pastori alliciat: etiam ejus vim
exprimit auctor Hierozoici celeberrimus
Hier. l. 2. p. 452. dum eam affectus sedare,
morbis, animi deliquio & abaliena-
tionibus mentis mederi dicit. Ubi re-
fert cithara Empedoclem animum ado-
lescentis cædem meditantis mitigasse:
Thaletem pestilentiam fugasse: nec non
Flavianum per musicos modulos Theo-
dohi iram, ob statuas ipsius à populo
dejectas, demulcisse. De Musices efficacia
ita

Ita quoque apud Varronem Lib. 2. Epist. 40.
 Cassiodorus. Quod tristitiam jucundet, sumidos furores attenuet, cruentam saeviam efficias blandam, excutias ignaviam, vigilancibus reddat salutarem quietem, visieram turpi amore castitatem res vocet ad honestum studium, & offerat dulcissimas voluptates. Et quid de cithara Davidis dicendum, cuius sono malignum spiritum à quo & Saul vexabatur, expulisse dicitur. Sam. 16. v. 23. Verum equidem est, Diabolum non posse pelli nudum Musices sono, sed jejunio & orationes quā etiam usum Davidem plerique credunt, nam citharam suam non secularibus sed Entheis, spiritualibus & DEI verbo resonantibus Psalmis vel cantilenis destinavit. Tamen per accidens ad ejus expulsionem concurrit Musica, nam cum per eam mitigentur affectus per quos malus ille spiritus sese in animos hominum insinuat, & moeror cum furore expellatur, etiam ipse decidere cogitur. Quod vero per affectus inordinatos animos nostros iuvadat adversarius, testatur gentium Apostolus Paulus Eph. 4. 26. 27. dicens: Sol non occidat super iram vestram, & ne deess locum adversarioꝝ mitigatis vero illis, ubi animus insimul

piis desideriis impletur, etiam suggestio-
nes Diaboli aversatur, siveque eum Spiritus
Sancti gratia expellit.

MEMBRUM DECIMUM.

§. I.



Andem *tabernacula* ingre-
dior pastorum, quibus ab ex-
ordio mundi usi fuere, cum
certas non habuerint man-
siones, nec se certæ glebæ addixerint,
sed huc illucque errarint, quærentes lo-
ca, ubi pascua & aquaria pecoribns
alendis maxime sufficerent, quæ tamen
in orientalibus non tam facile semper
inveniebantur, ut ex litibus Patriarcha-
rum Gen. 26. videre est. Illa vero pri-
scis temporibus valde vilia fuere & de-
specta, nam cum teste Virgilio Ecol. 2.
homines adsoliti

Humiles habitare casas.

Eorum inventionem ad Jabalem referunt,
qui Gen. 4. 20. אָבִי וַיֵּשֶׁב אֹהֶל וּמִקְנֶת i.e. Pater habitantis in tabernaculo &
pecoris dicitur: non quidem quod primus
rei pastoritiae initia dederit, nam Abel
aliquot annis vetustior, fuit etiam pastor
ovium, sed quod tentoria & tabernacu-
la excogitarit, quo secedere possent pa-
sto-

stores, peregrinis locis versantes, ne fri-
gori & cœli inclemenciam essent subiecti.
Ex qua vero materia tecta horum fuerint non constat, credibile tamen sit, ea ex pellibus expansis fuisse contexta, quæ primum ad manus erant, & quidem eo commodiores quod aquam non imbibe-
rint. Quare & tentoriis postmodum ex-
struendis præbuere materiam, quæ pro
conditione hominum, vel integra in-
terdum pellicea sunt exstructa, quæ ars
Scenofactoria omni tempore honesta fuit,
quod Paulus & Corinthiorum nonnulli
suo exemplo firmant, quos Σκηνοποιοὺς
Τὴν τέχνην vocat Lucas *Act.* 18. v. 3. Sub
hujuscemodi tentoriis, tam ante quam
post possessam terram Canaan, læti de-
gebanr, Patriarchæ & filii Israel, etiam
dum quadraginta in deserto peregrinati
sunt annos, teste Apostolo *Ebr.* 11. 9. & ad-
huc hodienum Arabes *Scenite*, taberna-
cula ex velaminibus pilosis contexta a-
mant, neglectis civitatibus, quas otiosorum
hominum cavernas vocant.

§. 2. Deinde frondeas quoque casas,
umbræ captandæ gratia exstruxere pa-
stores, ex virgultis & stramentis, cum
nemorum fuerint cultores, in quibus
frondes suppotebant. Mos hic etiam a-
pud

per sanctorum populum invaluit, nam sub
hujusmodi rectis חסכונות Lev. 23. v. 34.
sicutice ἀσθενεῖς; festum Συηνοπηγίας quo-
tannis celebrabant. Juxta has casas habue-
re quoque *mapalia* seu domicilia rotun-
da & oblonga, quæ plaustris instar do-
morum simplici vel triplici tabulato fa-
bricatis, quo migrarunt, circumferebant,
recta horum fuerunt humilia teste Poeta
Lib. 3. Georg.

Ruris habitata mapalia rectis.

§. 3. Præterea domicilia pastorum
fuere *caule*, quarum mentionem facit
Moses Num. 32. 16. vocat eos suo labio
גָּנוֹת גָּרוֹת & Propheta, nec non multi
alii. Hebrei has quinque diversis appelle-
bant nominibus, quæ hic brevitas
causa recensere nolo. Cæterum in illis
loca fuere destinata, tam pastori quam
pecoribus, quæ, cum in illas intromissa
sunt, cratibus cingebantur, appositis ca-
nibus excubatoriis, qui fures & feras
lattere proderent, & pastorem in cas-
tuca dormitoria juxta gregē quiescentem
excitarent, vel vigilantorem cautiorem
que redderent. His addebatur interdum
stabula immobilia, antrum nimicum &
 spelunca, quam Propheta Zophon. c. 2. 6.
נַּוְתֵּר כֶּרֶת רַעִים

num *Pastorum* vocat h. e. a *pastoribus*
effosam ad evitandum solis æstum. Tale
fuit antrum *Polyphemi* apud *Homerum*
Od. l. 9. v. 182, in quo præter pastorem.

Μῆλ' ἄιστε καὶ αἶγες ἰάνεσκον,
Pecora, oves scilicet & *caprae* dormiebant.
Hinc etiam *Sponsa Salvacoris* dicitur *ca-*
bumba, in foraminibus petra, in cava-
nis montium *Cant. 2. 14.* Quorum mo-
numenta plurima in terra sancta extite-
runt, ut ex *I. Sam. 24. 4.* manifestò colligi-
tur. Temporis vero progressu *edificia*
commodiora pecoribus sunt exstructa,
quæ *ovilium*, *caprilium*, *suilium*, *bubie-*
lium & *equilium* nomine venerunt, omni-
bus rāmen suo modo ædificatis. Et cum
ipse Dominus gregi suo debuit adesse,
stabula animalium juxta domos suos vel
non procul ab illis fundarunt. Id quod
ex *Homero Od. 14.* subulci *Ulyssis* por-
ticum & haras venuste delineante, abunde
potest enotescere. Græcis stabula hæc di-
cebantur *κυλατ*, quæ vox in singularino-
rit domum *ὑπαιθρον* juxta magnas ædes.

J. 4. Ex hisce, quæ de taberna-
culis & domiciliis in usus *pastorum* ex-
structis dicta sunt, facile colligitur ea
maxime fuisse necessaria, cum non tan-
cum ipsos æstu, labore & fati confectos,

Sed

sed & pecora exceperint, & quamvis interdum pastores evadicentur, hoc est, meridiari soliti sint, vel in medio solis fervore, vel pecoribus collectis, locis umbrosis, ubi Tityrus placidissimam se dicit habere requiem Virg. Eccl. 1.

patula recubans sub tegmine fagi,
 Cum jucundos ibi cum sociis posset miscere sermones, quare etiam sponsa Christi sic inclamat Cane. 1. 7. *indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie?* Tamen ut plurimum tecta domiciliorum & tabernaculorum suorum subiere, cum in illis tam requiem, quam omnia, quæ erat fuerant, habuerint uberrimè, ut illi quidem nec melius habuissent in ipsis lucis Mambre & Hebron quievisse, quæ loca fuere amoenissima Hæc fere sunt, Benevole Lector, quæ intam difficilem materiam habui commentari, sincere fateor me propter subsidiorum paucitatē ea quæ adhuc videntur desiderari non potuisse addere. Tuæ itaq; quidquid hoc est scriptio nis committit benevolentia, perpetuo sperans istuc ointie à te in meliorem partem iri acceptum.

הַלְוִיּוֹת:



Ad
Juvenem Humanissimum
Dn. LAURENTIUM WALL,
Super
VITA PASTORITIA
Egregiè differentem.

Pastorum celebras solers lætissima tempe,
Dulce Tui, WALLI, pignus
amorque Soli:
Et decus Agricolis surgit Te vindice
majus.

Daphni tuas Laudes Sicelidasq; Deas
Romuleus cecinit vates : it fama per
orbem.

Hoc opus & nullo tempore abibit
iners.

Non Te pœnitentia digitos trivisse libellis:
Nec pavisse pecus : Te nemus omne canet.

Sic amico suo per veteri & fido ad-
plaudebat prolixiori animo
quam vena.

JO. NEELMAN N,
Ostr: Gothus.

In Disputationem elegantem
DE RE PASTORITIA VETERUM,
Politissimi Viri - Juvenis,

DN. LAURENTII WALL,
Amici mei sinceri,

 *Quanta Tibi, WALLI, Pastores munera spondens,
Munera Pastorum dum sua chara-
ta docet?*

*Ut sua deducunt cordos in pascua tauros,
Utque adsunt comites, sedula turba, canes.
Qualiter attonitent simae virgulta capelle,
Qualiter argue berbas agna tenella suam.
Pastor uero, incumbens baculo sylvestris olivae,
Emissus, arundineo carmine mulcat oves.
Ecce, cum stellifero processit Vesper olympos,
Major & à celsis moneibus umbra cadit,
Ut stabulis cogit pecudes, atque ubera pressat;
Pluraque, que brevitas dememisse huber.
Tale tuum scriptum, mihi WALL peramande,
videtur,*

*Quale fit ingenii dexterioris opus.
Ille novem lustris Admeti pastor Apollo,
Crede, Tuis Musis pascua late dabit.
Quomodo sed pascet? LAURINÆ FRONDIS*

HOMORES

Tempore felici, Lauriger ipse, feret.

Lubens lusit

JOH. LINDER,
Wermb.